

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 11 van 20

Bijlage: Doorrekening gevolgen van de competentiewijziging voor middelenverdeling en inzet FTE's

Het uitgangspunt van de Raad is dat de competentiewijziging van de kantonrechter budgettair neutraal uitgevoerd zal kunnen worden, behoudens eventuele aanzuigende werking en afgezien van hogere huisvestingskosten. De competentiewijziging levert in ieder geval geen besparing op, maar wel een verschuiving van middelen van civiel naar kanton. Zoals in de brief is aangegeven, spelen hierbij de volgende factoren een rol:

1. De zaken die overgaan zijn zwaarder dan de gemiddelde kantonzaak en een kwalitatief goede behandeling van het nieuwe zaaksaanbod in kanton kost aanmerkelijk meer tijd dan de huidige gemiddelde kantonzaak.
2. Binnen kantonrechtspraak worden thans geen rechters opgeleid. Dat zal veranderen.
3. De afschaffing van de verplichte procesvertegenwoordiging vergroot de bewerkelijkheid van de zaken die overgaan.
4. De behoefte aan ervaren rechters neemt in ieder geval niet af.

Door de competentiewijziging wordt niet alleen de gemiddelde kantonzaak zwaarder en bewerkelijker, maar ook de gemiddelde civiele handelszaak, omdat bij civiel alleen de zwaarste handelszaken overblijven. De te verschuiven contradictoire handelszaken worden geacht gemiddeld minder werklast met zich te brengen dan de huidige gemiddelde contradictoire handelszaak. Voor de bepaling van de behandeltijden⁹ van de overige zaken die van civiel naar kanton verschuiven zijn voor de eerste periode na de inwerkingtreding eerder de behandeltijden van civiel dan die voor kanton maatgevend. In de doorrekening van de effecten van de competentiewijziging op de prijzen en de gemiddelde werklast is hiermee rekening gehouden.¹⁰ Bij deze doorrekening is de onder het bovengenoemde punt 3 bedoelde toename van de bewerkelijkheid van de zaken niet verdisconteerd.

De berekening van de gevolgen van de competentiewijziging is gebaseerd op de resultaten van een uitvraag onder de civiele sectoren van alle rechtbanken en gegevens uit de landelijke onderzoeksdatabase. Het doel van deze berekening is uitsluitend om de effecten van de competentiewijziging zelf in te schatten, exclusief allerlei andere ontwikkelingen die invloed hebben op werklast, prijzen en middelen.

De antwoorden op de volgende vragen zijn gebruikt als indicatie voor de gevolgen van de competentiewijziging:

- 1) Hoeveel zaken zouden bij civiel verdwijnen als in 2008 de competentiewijziging was ingevoerd?
- 2) Wat zou dat voor de werklast betekend hebben?
- 3) Welke invloed zou dat hebben gehad op zaaksprijzen, productgroepprijzen en middelenverdeling?

⁹ Onder behandeltijd wordt verstaan: behandeltijd per zaak (of Lamicietijd).

¹⁰ Zie de tweede tabel in paragraaf 2 van deze bijlage.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 12 van 20

Prognoses en doorrekening effecten

Vooropgesteld moet worden dat de Raad gerechten als geheel financiert en geen afzonderlijke sectoren. Veel gerechtsbesturen hanteren echter de gelden die zij ontvangen per productgroep als middel ter verdeling van de interne budgetten over de sectoren.

1. Zaaksantallen

Hoeveel zaken zouden bij civiel verdwijnen als in 2008 de competentiewijziging was ingevoerd?

Om de gevolgen van de competentiewijziging op de zaaksstroom, middelenverdeling en inzet van FTE's in kaart te kunnen brengen is eerst het aantal civiele zaken berekend dat na de competentiewijziging als kantonzaak behandeld gaat worden. Dit is zichtbaar gemaakt in de volgende tabel.

Als gevolg van de competentiewijziging zal van het totaal van alle handelszaken (inclusief rekestzaken en de behandeling van faillissementen) 21% verschuiven van handel naar kanton. Van de 'gewone' handelszaken op tegenspraak (Lamicie 102) waarin een uitspraak plaatsvond, verschuift ongeveer een derde (34%). Van de meer ingewikkelde zaken (Lamicie 103) verschuift 28% en van de verstekzaken (Lamicie 105) ongeveer driekwart (74%). Van de afdoeningen zonder uitspraak (zoals intrekkingen/royementen) zonder tussenvonnissen zal ongeveer een vijfde (19%) kantonzaak worden. Van de kort gedingen verschuift slechts een klein deel, waardoor slechts 2% van de 'beslissingen president' naar kanton verschuiven.

In totaal zal 7% van alle zaken binnen de huidige productgroep civiel verschuiven naar de productgroep kanton.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 13 van 20

Indicatie verschuiving zaaksantallen bij invoering competentiewijziging civiel

lamiciecategorie	productie 2008		te verschuiven zaaksgroep 2008	
	aantal civiel	aantal zaken	als % van civiele zaken	
Uitspraak arbeidszaak op tegenspraak	101			
Uitspraak handelszaak op tegenspraak	102	16.819	5.763	34%
Uitspraak ex 2 + enq/desc/plei	103	1.926	540	28%
Vonnis eerste aanleg bij verstek	105	12.817	9.434	74%
Beschikking handelsrekest	106	25.884	0	
Beschikking arbeidszaak (7:685BW)	107	0	0	
Beschikking huurzaak	108	0	0	
Uitgesproken faillissement/schuldsanering	109	16.604	0	
Afdoening zonder uitspraak	199	8.674	1.615	19%
subtotaal handel		82.724	17.352	21%
Beslissing scheidingszaak	201	33.037	0	
Beschikking BOPZ	202	18.168	0	
Beschikking op rekest aan Kinderrechter	203	48.048	0	
Beslissing andere familiezaak	204	28.624	0	
Overige afdoening familiezaak	299	5.170	0	
subtotaal familie		133.047	0	0%
Kortgedingvonnissen op tegenspraak	301	9.292	468	5%
Vonnissen kortgeding bij verstek	302	1.746	251	14%
Beschikking op rekest aan president	303	26.273	0	
Afgifte akten en verklaringen	304	0	0	
Afdoening zonder beslissing	399	5.217	239	5%
subtotaal president		42.528	958	2%
TOTAAL CIVIEL		258.299	18.310	7%

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 14 van 20

2. Werklast

Wat zou het voor de werklast in de sector kanton en de sector civiel betekend hebben als de competentiewijziging in 2008 was ingevoerd?

Allereerst is op basis van een aantal in de Rechtspraak breed gedeelde aannames voor de te verschuiven zaaksgroep bepaald welke behandelzeiten gehanteerd zouden moeten worden om tot een werklastinschatting te kunnen komen. Een van de aannames was, dat van de zaken die over zullen gaan naar kanton 6% relatief zeer eenvoudig is, 94% gemiddeld qua werklast is en 0% relatief zwaar. Een tweede aanname is dat een 102-zaak met een gemiddelde werklast die zal overgaan naar kanton 80% van de gemiddelde werklast van een gemiddelde 102 zaak bij civiel met zich brengt. Voor een lichte 102 zaak is 60 minuten voor RA en 60 minuten voor GA het uitgangspunt. De zware groep zaken is gedefinieerd als gemiddeld 50% zwaarder dan een gemiddelde zaak. Daarvan is aangenomen dat vrijwel geen enkele zaak zich bevindt in het segment van zaken met een geldelijk belang tussen € 5.000 en € 25.000.

Met behulp van deze aannames is een gemiddelde behandelzeit berekend voor de groep te verschuiven zaken in de categorie 102. Deze zijn in onderstaande tabel rechts in het gemarkeerde gebied weergegeven. Omdat ook een relatieve lichte zaaksgroep (6%) verschuift is de behandelzeit van de te verschuiven categorie 102 minder dan 80% van de huidige behandelzeit civiel; in dit geval is dat 76%. Het gaat om 683 minuten RA en 608 minuten GA. Voor de te verschuiven categorie 103 zaken worden de behandelzeiten civiel gebruikt: 2.000 minuten RA en 1.750 GA.

Vastgestelde aannames voor de te verschuiven zaken en gevolgen voor de te gebruiken lamicieminuten

	A (aannames)		B		C (aannames)			Berekening gemiddelde (A*C)		
	Aandeel zaken		Lamicie Civiel		Minuten € 5.000 - € 25.000			Minuten € 5.000 - € 25.000		
	€ 5.000 - € 25.000		RA	GA	RA	GA		RA	GA	lamicie
102 licht	6%			60	60					
102 middel	94%	900	800	720	640	is 80%	683	608	102	
102 zwaar	0%									
103 licht										
103 middel	100%	2.000	1.750	2.000	1.750		2.000	1.750	103	
103 zwaar										

Op basis van lamicieA4 2008

In de behandelzeiten voor verstekzaken civiel (Lamicie 105) zit een hoge opleidingscomponent verwerkt in tegenstelling tot de verstekzaken kanton. Voor de te verschuiven zaaksgroep verstekzaken (Lamicie 105) is een gemiddelde genomen van de behandelzeiten civiel en de behandelzeiten kanton. Dit komt neer op 8 minuten RA en 70 minuten RA. Dit is 53% van de huidige RA tijd civiel en 70% van de GA tijd civiel. Bij de overige zaakscategorieën worden de huidige behandelzeiten gebruikt.

De gevolgen voor de te hanteren behandelzeiten zijn weergegeven in het gemarkeerde gebied van onderstaande tabel. Daarin is aangegeven de verhouding (in percentages) tot de huidige behandelzeiten

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 15 van 20

voor de productgroep civiel. De lezer kan de uitkomsten zelf vergelijken met de huidige behandelzeiten van kanton.

	Lamiciepunten per zaak voor civiele zaken en voor zaken die door de competentiewijziging verschuiven van civiel naar kanton								
	vóór competentiewijziging ¹⁾		te verschuiven zaaksgroep						
	minuten civiel		minuten kanton		minuten		als % van civiel		
	ra	ga	ra	ga	ra	ga	ra	ga	
Uitspraak handelszaak op tegenspraak	102	900	800	160	220	683	608	76%	76%
Uitspraak ex 2 + enq/desc/plei	103	2.000	1.750	540	370	2.000	1.750	100%	100%
Vonnis eerste aanleg bij verstek	105	15	100	1	40	8	70	53%	70%
Afdoening zonder uitspraak	199	10	120	0	40	10	120	100%	100%
Kortgedingvonnis op tegenspraak	301	210	700	160	150	210	700	100%	100%
Vonnis kortgeding bij verstek	302	50	140	35	100	50	140	100%	100%
Afdoening zonder beslissing	399	7	45	6	40	7	45	100%	100%

1) op basis van lamicieA4 2008

Op basis hiervan en op basis van de berekende aantallen te verschuiven zaken valt een indicatie te geven van de te verschuiven werklust. Een overzicht daarvan is weergegeven in de volgende tabel. De weergegeven percentages werklust vormen een indicatie van het aandeel FTE rechters en ondersteuning dat na de competentieverschuiving kantonzaken gaat behandelen.¹¹

In totaal is de indicatie dat het aantal rechters in de sector civiel in brede zin (Lamicie 101 t/m 399)¹² als gevolg van de competentiewijziging zal moeten krimpen met ongeveer 13% van het aantal FTE rechters in de huidige civiele sector.

Daaruit blijkt dat de handelssector (Lamicie 101 t/m Lamicie 199, dus inclusief insolventies en exclusief de kort gedingen) met circa 21% FTE rechters zal moeten krimpen. Voor het volume FTE ondersteuning in de handelssector is dat 18%.

Het aantal FTE's bij de sector civiel ingezet voor de behandeling van de categorie zaken aangeduid als 'beslissingen president' (Lamicie 301 t/m 399) zal slechts in geringe mate moeten afnemen; ongeveer 5%.

¹¹ Het gaat bij deze berekening om FTE's, niet per se om de rechters zelf.

¹² Dat wil zeggen inclusief insolventies, familie en kort gedingen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 16 van 20

Indicatie werklastverschuiving bij invoering competentiewijziging civiel

		te verschuiven zaaksgroep 2008	
		% werklast civiel	
lamieccategorie		RA	GA
Uitspraak arbeidszaak op tegenspraak	101		
Uitspraak handelszaak op tegenspraak	102	26%	26%
Uitspraak ex 2 + enq/desc/plei	103	28%	28%
Vonnis eerste aanleg bij verstek	105	39%	50%
Beschikking handelsrekest	106		
Beschikking arbeidszaak (7:685BW)	107		
Beschikking huurzaak	108		
Uitgesproken faillissement/schuldsanering	109		
Afdoening zonder uitspraak	199	19%	19%
subtotaal handel		21%	18%
Beslissing scheidingszaak	201		
Beschikking BOPZ	202		
Beschikking op rekest aan Kinderrechter	203		
Beslissing andere familiezaak	204		
Overige afdoening familiezaak	299		
subtotaal familie		0%	0%
Kortgedingvonnissen op tegenspraak	301	5%	5%
Vonnissen kortgeding bij verstek	302	14%	14%
Beschikking op rekest aan president	303		
Afgifte akten en verklaringen	304		
Afdoening zonder beslissing	399	5%	5%
subtotaal president		5%	5%
TOTAAL CIVIEL		13%	9%

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 17 van 20

3. Prijzen

Wat hadden de prijzen moeten zijn als de competentiewijziging in 2008 was ingevoerd?

Het antwoord op deze vraag geeft een indicatie voor de gevolgen in 2011 voor de productgroepprijzen voor de rechtbanken en de Lamicie zaakscategorie-prijzen¹³. De prijzen zullen uiteindelijk ook nog beïnvloed gaan worden door:

- a. de nieuwe Lamicietijden voor 2011 en volgende jaren,
- b. de instroomprognoses (inclusief effecten van andere regelgeving en beleid) voor 2011 en de gevolgen daarvan voor de verwachte mix aan zaakstypen, en
- c. andere prijseffecten als gevolg van regelgeving en beleid.

In de onderhavige effectberekening blijven deze factoren buiten beschouwing. Bij het vaststellen van de prijzen voor 2011 en verder, zullen alle ontwikkelingen in samenhang worden doorgerekend in de prijzen.

In de berekening is niet de landelijk vastgestelde productgroepprijs gebruikt. Die is immers gebaseerd op een in 2005/2006 geprognosticeerde zaaksmix en die is geen adequate weergave meer van de huidige praktijk. De gehanteerde prijzen 2008 zijn de resultante van de minuten X de minutentarieven 2008 X de productie in 2008. De in de berekening gehanteerde productgroepprijs kanton (84 Euro), die gebaseerd is op de in 2008 gerealiseerde zaaksmix, ligt lager dan de landelijke productgroepprijs (92 Euro) die nog gebaseerd was op een zwaardere (verwachte) zaaksmix (zie onderstaande tabel).

Uit onderstaande tabel (laatste twee kolommen) blijkt dat de prijzen voor handelszaken (Lamicie 101 t/m 199) bij civiel met 3% en bij kanton met 18% toenemen. Bij de groep beslissingen president (Lamicie 301 t/m 399) neemt de prijs bij civiel per zaak af met 2% en bij kanton met 12% toe. De handelszaken waarin verweer wordt gevoerd zullen gemiddeld aanzienlijk zwaarder worden. Niet alleen wordt de behandeling van 'gewone zaken' met verweer (Lamicie 102) 13% zwaarder (zie de een na laatste kolom), ook wordt binnen de groep zaken op tegenspraak het aandeel tijdrovende en veelal relatief complexe zaken met getuigenverhoor, descende of pleidooi (Lamicie 103) groter omdat verhoudingsgewijs meer zaken uit categorie 102 dan uit 103 naar kanton overgaan, zoals in de eerste tabel in paragraaf 3.1 is te zien.

In totaal neemt de productgroepprijs bij civiel door de competentiewijziging toch met 3% af omdat het aandeel familiezaken, kort gedingen en handelsrekestten verhoudingsgewijs toeneemt. Dit zijn allemaal veel lichtere zaakstypen dan de handelszaken met verweer.

De productgroepprijs kanton neemt door de competentiewijziging met 17% toe.

¹³ Het betreft hier dus niet de integrale kostprijzen die de basis vormen voor de berekening van de kosten voor de Rechtspraak als geheel.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 18 van 20

Indicatie prijseffecten 2008 bij invoering competentiewijziging civiel

Lamieccategorie	prijzen 2008 in Euro		prijzen te verschuiven zaken in Euro	nieuwe prijzen na competentiewijziging in Euro		% van prijzen 2008	
	civiel	kanton		civiel	kanton	civiel	kanton
Uitspraak arbeidszaak op tegenspraak	101		894		894		100%
Uitspraak handelszaak op tegenspraak	102	2.348	-490	1.783	2.642	585	113%
Uitspraak ex 2 + enq/desc/plei	103	5.188	1.284	5.188	5.188	2.188	100%
Vonnis eerste aanleg bij verstek	105	134	-41	89	257	42	192%
Beschikking handelsrekest	106	341	271		341	271	100%
Beschikking arbeidszaak (7-685BW)	107		124			124	100%
Beschikking huurzaak	108		120			120	100%
Uitgesproken faillissement/schuldsanering	109	892			892		100%
Afdoening zonder uitspraak	199	147	40	147	147	42	100%
subtotaal handel		920	120	816	951	141	103%
Beslissing scheidingszaak	201	726			726		100%
Beschikking BOPZ	202	295			295		100%
Beschikking op rekest aan Kinderrechter	203	314			314		100%
Beslissing andere familiezaak	204	687	76		687	76	100%
Overige afdoening familiezaak	299	65	55		65	55	100%
subtotaal familie		484	62	x	484	62	100%
Kortgedingvonnis op tegenspraak	301	1.107	421	1.107	1.107	484	100%
Vonnis kortgeding bij verstek	302	235	159	235	235	167	100%
Beschikking op rekest aan president	303	66			66		100%
Afgifte akten en verklaringen	304		20			20	100%
Afdoening zonder beslissing	399	61	50	61	61	51	100%
subtotaal president		300	38	618	292	43	98%
Uitspraak overtreding	706		46			46	100%
Afdoening Mulderzaak - beroep/verzet	709		91			91	100%
Afdoening Mulderzaak - vordering dwangmi	710		38			38	100%
Afdoening zonder uitspraak	799						0%
subtotaal straf kanton		x	48	x	x	48	0%
TOTAAL		593	84	806	578	98	97%

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 19 van 20

4. Middelen

Wat was het effect op de middelenverdeling geweest als de competentiewijziging in 2008 was ingevoerd?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de hypothetische middelenverschuiving vergeleken met de kosten die in 2008 gemaakt hadden mogen worden, gezien de in 2008 gerealiseerde productie en zaakzwaarte voor zowel civiel als kanton.

In de volgende tabel is in de vierde kolom een schatting te vinden van de omvang van de herallocatie van middelen binnen de rechtbanken. In de laatste twee kolommen is een indicatie gegeven van dat volume als aandeel van de middelenverdeling voor de competentiewijziging. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de hieronder berekende middelenverschuiving de prijzen betreft die voor de rechtbanken gelden, waarin de niet door de rechtbanken gedragen overhead niet meetelt. Het betreft hier – als gezegd – dus niet de integrale kostprijzen die de basis vormen voor de berekening van de kosten voor de Rechtspraak als geheel. Om dat effect te berekenen zou op de hier genoemde bedragen nog een opslag moeten komen van (thans) 28%.

Alle effecten samen genomen houdt de competentiewijziging in dat ongeveer 15 miljoen euro van de middelen voor de productgroep civiel zal verschuiven naar kanton. Dit houdt in dat circa 10% van de middelen van de sector civiel totaal¹⁴ naar kanton overgeheveld zullen moeten worden ten behoeve van de behandeling van de 'extra' kantonzaken. Dat is circa 19% van de middelen die met de handelssector civiel (Lamicie 101 t/m 199, dus inclusief insolventies) gemoeid zijn.

De sector kanton krijgt er circa 15% aan middelen bij ten opzichte van de huidige situatie.

¹⁴ Dat wil zeggen inclusief familie.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 17 september 2009
kenmerk UIT 504 ONTW / RK
pagina 20 van 20

Indicatie effecten middelenverdeling bij invoering competentiewijziging civiel

Lamieccategorie	productie 2008 in miljoen Euro			verschuiving als als percentage van	
	civiel	kanton	verschuiving	civiel	kanton
Uitspraak arbeidszaak op tegenspraak	101	4,1			
Uitspraak handelszaak op tegenspraak	102	39,5	35,6	10,3	26% 29%
Uitspraak ex 2 + enq/desc/plei	103	10,0	2,3	2,8	28% 122%
Vonnis eerste aanleg bij verstek	105	1,7	15,7	0,8	49% 5%
Beschikking handelsrekest	106	8,8	3,8		
Beschikking arbeidszaak (7:685BW)	107	0,0	2,7		
Beschikking huurzaak	108	0,0	0,1		
Uitgesproken faillissement/schuldsanering	109	14,8	0,0		
Afdoening zonder uitspraak	199	1,3	2,5	0,2	19% 10%
subtotaal handel		76,1	66,7	14,2	19% 21%
Beslissing scheidingszaak	201	24,0	0,0		
Beschikking BOPZ	202	5,4	0,0		
Beschikking op rekest aan Kinderrechter	203	15,1	0,0		
Beslissing andere familiezaak	204	19,7	5,5		
Overige afdoening familiezaak	299	0,3	7,7		
subtotaal familie		64,4	13,2		
Kortgedingvonnis op tegenspraak	301	10,3	1,9	0,5	5% 27%
Vonnis kortgeding bij verstek	302	0,4	0,3	0,1	14% 19%
Beschikking op rekest aan president	303	1,7	0,0		
Afgifte akten en verklaringen	304	0,0	2,2		
Afdoening zonder beslissing	399	0,3	0,1	0,0	5% 10%
subtotaal president		12,7	4,6	0,6	5% 13%
Uitspraak overtreding	706		8,0		
Afdoening Mulderzaak - beroep/verzet	709		3,3		
Afdoening Mulderzaak - vordering dwangmid	710		2,4		
Afdoening zonder uitspraak	799		0,0		
subtotaal straf kanton			13,7		
TOTAAL		153,3	98,1	14,8	10% 15%